

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Dohoda o vině a trestu – pozitiva a negativa

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2013
VI. ročník

Autor: Aneta Pospíšilová

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne 11. dubna 2013

Aneta Pospíšilová

Obsah

Obsah	0
Úvod.....	1
1. Dohoda o vině a trestu	3
2. Argumenty pro a proti dohody o vině a trestu	5
2.1 Pozitiva.....	5
2.1.1 Zrychlení a zefektivnění trestního řízení	5
2.1.2 Úspora veřejných financí	8
2.1.3 Větší šance poškozeného na uspokojení jeho nároku	9
2.1.4 Ochrana obětí před sekundární viktimizací	10
2.1.5 Větší prostor pro iniciativu stran a s tím spojené posílení pozice stran....	11
2.1.6 Pozitiva pro pachatele	13
2.2 Negativa	14
2.2.1 Rozpor se základními zásadami trestního práva procesního	14
2.2.2 Možné průtahy řízení ze strany obviněného	16
2.2.3 Nerovnost občanů	16
2.2.4 Riziko nepravdivého přiznání obviněného	17
Závěr	19
Seznam zkratk	20
Seznam použité literatury	21
Monografie, publikace a komentáře	21
Odborné články	21
Internetové zdroje	22
Právní předpisy	22
Další zdroje	22

Úvod

Už samotné spojení slov „dohoda“ a „trestní řízení“ musí v pozorném posluchači vzbuzovat jakýsi pocit nesouladu. V odvětví veřejného práva založeném na kogentní právní úpravě, nerovnosti subjektů, projevující se tím, že orgán veřejné moci autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech druhých subjektů, přece nemůže být prostor pro dvoustranný právní úkon a určitou míru autonomie vůle, byť omezenou obsahem trestního práva hmotného. Není tedy dohoda o vině a trestu v rozporu se základy a vůdčími ideami trestního práva?

V prvním ročníku studia právnické fakulty se budoucí advokáti, soudci a státní zástupci seznamují v teorii práva s odlišnostmi dvou typů právních kultur – kontinentálního a angloamerického právního systému. Dohoda o vině a trestu se jako zástupce toho angloamerického snaží najít své místo v kontinentálním právním systému České republiky. Stane se institutem užívaným? Přináší s sebou taková pozitiva, pro která budeme riskovat typický charakter naší právní kultury?

Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb. zdůrazňuje urychlení a zefektivnění trestního procesu. Jsou toto ale ony hodnoty, které chceme upřednostnit před jinými? Vybáží ušetřené finanční prostředky možnou nerovnost před zákonem vzniklou mezi občany?

Výše uvedené dosud nezodpovězené otázky jsou spolu s nejskloňovanějším slovem, které se k institutu dohody o vině a trestu váže – kontroverzní, důvodem, proč jsem se rozhodla věnovat se ve své práci právě této problematice.

Byť je dohoda o vině a trestu v České republice nadneseně teprve „v plenkách“, lze, především díky předchozím snahám zákonodárce tento institut (v poněkud pozměněné podobě) implementovat do našeho trestního práva a také díky reakcím na aplikaci tohoto alternativního způsobu řešení sporů na Slovensku, nalézt hned několik odborných článků zabývajících se touto problematikou. Jak jinak a lépe než výčtem výhod a nevýhod lze snáze určit, zda je určitá novinka přínosem pro dané právní (či jiné) odvětví? Tato práce si tudíž neklade za cíl přednést nějaká převratná pozitiva či negativa dohody o vině a trestu, o nichž nebylo dosud nikde pojednáno. Snaží se však zamyslet nad tím, zda daná výhoda opravdu výhodou je, resp. je výhodou pro „každého“ a zda této výhody za současně nastavené právní úpravy dohody o vině a trestu můžeme opravdu dosáhnout. Důležité je také to, zda ne/výhody nejsou příliš

přeceňované a zda se negativ dohody neobáváme zbytečně či zda neopomíjíme některé důležité skutečnosti. V této práci se tudíž pokusím o jakési zhodnocení několika argumentů, jež už v souvislosti s dohodou o vině a trestu zazněly ať již z úst jejích stoupenců či odpůrců.

V závěru této práce, porovnáním jak pozitiv, tak i negativ dohody o vině a trestu, zhodnotím, zda můžeme tento institut trestního práva (v podobě jaké ho dnes známe) považovat za krok správným směrem.

1. Dohoda o vině a trestu

Pro získání bližší představy o institutu, o jehož pozitivech a negativech bude dále pojednáno, připomeňme, že dohoda o vině a trestu (dále i jen jako „dohoda“) byla do právního řádu České republiky začleněna zákonem č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, jenž nabyl účinnosti dne 1. září 2012, byť o ní bylo diskutováno v částečně obměněných podobách již dříve.¹ Příslušná ustanovení upravující dohodu o vině a trestu nalezneme v § 175a a násl. tr. řádu, § 314o a násl. tr. řádu, byť i některá jiná ustanovení tr. řádu musela tuto změnu reflektovat.²

Většina pramenů pojednávajících o tomto institutu je odborným článkem autorů zamýšlejících se nad smyslem, výhodami a nevýhodami dohody v českém/slovenském právním řádu či popisujících jeho fungování a náležitosti. Poskytnout již nyní definici v pravém slova smyslu je proto poněkud obtížné.

Přesto nabízím vlastní zjednodušenou charakteristiku dohody, byť se jedná o lehce obměněnou verzi definice prof. Jelínka³: „Dohoda o vině a trestu je institut trestního práva procesního spočívající v ujednání státního zástupce a obviněného, který prohlásil, že spáchal skutek v dohodě uvedený a klasifikovaný nejvýše jako zločin nikoli zvláště závažný, o vině a trestu, popřípadě i o výši náhrady škody, nemajetkové újmy či bezdůvodného obohacení, na jejímž základě (vyhovuje-li zákonným ustanovením a není-li nepřiměřená) vydá ve veřejném zasedání příslušný soud odsuzující rozsudek bez provádění dokazování.“

Prof. Jelínek⁴ i JUDr. Král⁵ hovoří o dohodovacím řízení, prof. Musil⁶ zase o konsenzuálním trestním řízení. Obě tato přídavná jména naznačují jakousi vzájemnost

¹ Srovnej např. Sněmovní tisk 746, 4 volební období Poslanecké sněmovny ČR dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=4&T=746>>

² Jedná se například o ustanovení § 2 odst. 8 tr. řádu, § 36 odst. 1 písm. d) tr. řádu, § 91 odst. 1 tr. řádu aj.

³ IN JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 10, s. 19.

⁴ Tamtéž.

⁵ KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*. 2008, č. 20, s. II.

⁶ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č.1, s. 3–6. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>

a vstřícnost zúčastněných stran. Někteří autoři⁷ však hovoří o obchodu se spravedlností. V tomto duchu bychom možná mohli označit dohodu o vině a trestu spíše za řízení dohadovací.

⁷ ŠRAMEL, Bystrík: Vyjednáváná spravodlivosť – angloamerická nevyhnutnosť? *Bulletin slovenskej advokacie*. 2012, č. 5, s. 20.

2. Argumenty pro a proti dohody o vině a trestu

Stejně jako každá mince má dvě strany, tak i diskutovaný a sporný institut, jakým dohoda o vině a trestu bezesporu je, není jen černý či bílý. Názorový rozpor je patrný již při vymezení hlavního cíle tohoto nového alternativního způsobu vyřízení trestní věci. Zatímco důvodová zpráva za něj považuje ve zkratce – zjednodušení a hospodárnost trestního řízení, prof. Musil naopak „*vybalancování očekávaných ztrát a zisků, které může přinést výsledek trestního řízení pro jeho aktéry*“.⁸ Proč bychom měli trvat na existenci možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu a co by nás mohlo a mělo v této souvislosti znepokojovat?

2.1 Pozitiva

2.1.1 Zrychlení a zefektivnění trestního řízení

Zákonodárce snad na všech místech stále zdůrazňuje zjednodušení, zefektivnění a urychlení trestního řízení: „...*hlavním cílem je zjednodušení a hospodárnost trestního řízení a snížení počtu věcí, které soud projednává v klasickém soudním řízení*“.⁹ Ale bude tomu opravdu tak? A jedná se o hodnotu, kterou chceme natolik upřednostnit před jinými?

Ano, právo na projednání (trestní) věci v přiměřené lhůtě je považováno za součást práva na spravedlivý proces, jež je zakotveno jak v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, tak v čl. 38 odst. 2 LPS: „*Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti*“ a nechybí ani v tr. řádu, v § 2 odst. 4, kde se hovoří o „*urychleném projednávání bez zbytečných průtahů*“.

Za jeden z argumentů proč urychlit trestní řízení a užívat více alternativní způsoby vyřízení věci důvodová zpráva považuje to, že zdlouhavost řízení oslabuje hodnotu důkazu. Nedomnívám se, že by zrovna toto měl být ten hlavní argument, proč je dohoda o vině a trestu vhodná i pro české trestní řízení, neboť důkazy v přípravném řízení musí pouze slovy zákona – dostatečně prokazovat, že se daný skutek stal, že jej

⁸ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č.1, s. 3–6. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>

⁹ Z důvodové zprávy k zákonu č. 193/2012 Sb. – komentář k bodu 22 (§175a a 175b).

spáchal obviněný a že v nich lze najít oporu pro považování prohlášení obviněného za pravdivé. Ve veřejném zasedání se dokazování neprovádí vůbec. Konstrukce dohody o vině trestu, pakliže nebude soudem schválena, naopak hodnotu důkazů uměle oslabuje sama, neboť není třeba v přípravném řízení provádět důkazy „tak důkladně“.¹⁰ Když se k nim, byť za krátký čas (po nesjednání dohody/její neschválení soudem) vyšetřovací orgán vrátí, nemusí být již proveditelné vůbec či v takovém rozsahu, který bude dostačovat k prokázání viny obviněného. O faktickém „doznání“, které učinil obviněný již v přípravném řízení, zákonodárce hovoří mírněji – jako o prohlášení o spáchání skutku a garantuje, že se k tomuto počínu obviněného v dalším řízení nebude přihlížet.¹¹

Příliš šťastně, resp. s ohledem na rychlost řízení, zákonodárce nezvolil možnost sjednat dohodu i v rámci zkráceného přípravného řízení. Tato alternativa zcela popírá smysl této formy přípravného řízení, jejímž cílem je postavit obviněného v co nejkratší době před soud. Dokonce zde zákon umožňuje státnímu zástupci prodloužit původní dvoutýdenní lhůtu o celých třicet dnů oproti běžným deseti.¹²

Stejně nesmyslnou se mi jeví i možnost opětovného sjednání dohody po jejím prvotním neschválení (odmítnutí) soudem. Osobně však předpokládám, že k naplnění obavy z negativních dopadů tohoto ustanovení, a tak i k prodlužování trestního řízení v praxi nedojde prostě proto, že státní zástupce tento postup zvolí pouze za zcela výjimečné situace.

I ustanovení obhájce podle § 39 odst. 1 tr. řádu představuje přece jen časovou ztrátu oddalující konečné rozhodnutí.

Na druhou stranu prof. Jelínek činí nesporným, že se uzavřením dohody zkrátí čas mezi obviněním a případným odsouzením dané osoby.¹³

Kvituji také skutečnost, že na rozdíl od slovenské právní úpravy u nás neexistuje možnost, resp. není zákonem výslovně upravena, uzavřít dohodu o vině a trestu pouze

¹⁰ Tuto skutečnost potvrzuje i odborný článek: BARTOŠOVÁ, Lýdia. Rozsah dokazovania pri využití odklonov v pripravnom konaní. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 5, s. 124. Tento uvádí, že při uzavírání dohody o vině a trestu není potřebné vykonat dokazování v takovém rozsahu, který se vyžaduje pro podání obžaloby ve stejném případě.

¹¹ Tento požadavek zakotven v § 175 a tr. řádu.

¹² Tato skutečnost vyplývá z ustanovení § 179b odst. 4 tr. řádu ve spojení s ustanovením § 179f odst. 2 písm. a) tr. řádu.

¹³ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 10, s. 20.

o některých trestných činech, jež jsou pachateli kladeny za vinu.¹⁴ Touto možností bychom se totiž cíli dosáhnout rychlejšího trestního řízení nikterak nepřiblížili.

Někteří autoři vidí další problém této nové právní úpravy v kontextu požadavku rychlosti v tom, že „přináší nával administrativní agendy pro státního zástupce“. Obávají se jejich neúměrného zatížení a toho, že se nebudou naplno věnovat všem trestným věcem.¹⁵ Druhou část tohoto právního názoru nesdílím, nepředpokládám totiž, že by státní zástupce pro přílišné zaujetí dohodou, kterou se rozhodne s některým z pachatelů sjednat, zanedbával všechny ostatní případy. Co se týče vyššího administrativního zatížení státního zástupce, zde už nejsme tak daleko od pravdy, byť se zdá, že zkušenosti např. Slovenské republiky tuto obavu ze zahlcenosti prokurátorů nepotvrzují a že se tamější státní zástupci s touto zátěží hravě vypořádali, neboť v roce 2006¹⁶ prokurátoři zaslali 4.832 výzev k zahájení řízení o dohodě o vině a trestu.¹⁷ Je pravdou, že státní zástupce bude muset vyhotovit výzvu k jednání o dohodě o vině a trestu, doručit ji obviněnému, obeslat poškozeného, osobně se účastnit jednání o podmínkách uzavření dohody, sepsat protokol, připravit návrh dohody aj. oproti „pouhé“ přípravě obžaloby. Konečné slovo však patří právě státnímu zástupci. Je pouze na jeho uvážení, zde jím vynaložené relativně vyšší úsilí a čas povedou v konečném měřítku k hospodárnějšímu a spravedlivějšímu výsledku řízení.¹⁸ První rok na Slovensku došlo na základě výzvy ze strany státního zástupce k uzavření 2.095¹⁹ dohod, tj. snaha prokurátorů byla úspěšná z cca 43 procent. Možná, že i z tohoto důvodu jsou čeští státní zástupci mnohem zdrženlivější než jejich východní kolegové.

¹⁴ Podle § 232 odst. 5 tr. poriadku pak prokurátor požádá soud, aby provedl hlavní líčení v rozsahu, ve kterém obviněný spáchání skutku nepřiznal a ve zbytku rozhodl o vině, trestu a dalších výrocích, které mají oporu v přiznání obviněného.

¹⁵ VRÁBLOVÁ, Miroslava. Niekoľko poznámok k historicky najmladšiemu odklonu v slovenskom trestnom konaní – dohoda o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 7, s. 192.

¹⁶ Rok 2006 je prvním rokem účinnosti tr. poriadku, který institut dohody o vině a trestu obsahuje.

¹⁷ MAGVAŠIOVÁ, Anna; ČENTÉŠ, Jozef. K aplikácii inštitútu konania o dohode o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 1, s. 15.

¹⁸ Jak se zdá, právě ona motivace státního zástupce k tomu dohodu uzavřít, je podle mého názoru hlavním důvodem, proč jsme dosud v České republice nezaznamenali boom tohoto institutu v praxi. Pro státního zástupce je výhodné uzavřít dohodu ve skutkově složitém případě s nejasným výsledkem, který vyžaduje zdoluhavé dokazování provázené povinností vyslechnout mnoho svědků, nechat vyhotovit znalecký posudek atp. (např. u hospodářské trestné činnosti). V takovém případě by sjednání dohody zcela jistě ušetřilo čas státnímu zástupci i finanční prostředky státu. Za těchto okolností si jsou však nejistého výsledku často vědomi i sami obvinění, tudíž k přiznání, resp. prohlášení zde zřejmě nebude docházet příliš často, stejně tak k protnutí zájmu obviněného se státním zástupcem a tedy v konečném důsledku k uzavření dohody o vině a trestu.

¹⁹ MAGVAŠIOVÁ, Anna; ČENTÉŠ, Jozef. K aplikácii inštitútu konania o dohode o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 1, s. 15.

Byť tedy můžeme alespoň zčásti dosáhnout uzavíráním dohody o vině a trestu „odbřemenění“ soudů, napomůže tento nový institut pravděpodobně k většímu zatížení státních zastupitelství.

Parafráze slov zákonodárce²⁰ - měli bychom převzít dohodu, jako institut common law, právě proto, že náš kontinentální trestní proces je strnulý, pomalý a neefektivní, zatímco Crown Court vyřizuje drtivou většinu případů „reformativním“ přístupem – uznáním viny obžalovaných (plea guilty). Pokud má tato argumentace podpořit premisu, že díky modifikaci anglosaské dohody dosáhneme zrychlení trestního procesu, český zákonodárce opomenul skutečnost, že uznání viny jako takové v tr. řádu popírá a nedostatek personálu a materiálního vybavení naší justice jako minoritní problém zcela přehlíží. Právě z těchto důvodů (nikoli a pouze pro odlišnost jednotlivých právních kultur) nebude oné kýžené rychlosti anglického trestního procesu u nás nikdy dosaženo.

2.1.2 Úspora veřejných financí

To, že je otázka úspory veřejných financí jedna z těch důležitějších vyplývá z potřeby zákonodárce obhájit novou právní úpravu i po finanční stránce: „*Náklady spojené s nutnou obhajobou při sjednávání dohody o vině a trestu by měly být vyváženy očekávaným efektem snížení počtu odvolání proti rozsudku prvoinstančního soudu...*“²¹

I bývalý ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil připustil, že mimo zkrácení délky soudního řízení je hlavním cílem, resp. filosofií této nové právní úpravy šetřit peníze daňovými poplatníky.²²

Ušetříme zřejmě i poněkud nesystémovým ustanovením § 314q odst. 1 tr. řádu,²³ když v řízení před soudem již není přítomnost obhájce vyžadována, byť je o konání

²⁰ Z důvodové zprávy k zákonu č. 193/2012 Sb.

²¹ Z důvodové zprávy k zákonu č. 193/2012 Sb. Možnost podat odvolání je u institutu dohody o vině a trestu značně omezena viz ust. § 245 odst. 1 tr. řádu.

²² NEKVASILOVÁ, Lucie. Pospíšil : Dohoda o trestu uleví státu, ne zločincům. *Týden.cz*. 27. 9. 2011 Dostupný z WWW:

<http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/pospisl-dohoda-o-trestu-ulevi-statu-ne-zlocincum_213246.html>

²³ Pokud zákonodárce vychází ze skutečnosti, že obviněný není schopen posoudit vážnost a důsledky jednání o dohodě o vině a trestu bez přítomnosti advokáta. Je obviněný schopen jako laik projít veřejným zasedáním? Nezapomínejme na skutečnost, že soud nemusí schválit sjednanou dohodu. Jako opravný prostředek proti takovému rozhodnutí, jež vrací trestní věc do přípravného řízení, se nabízí podání stížnosti. Dokáže obviněný vyhodnotit šanci na úspěch takového podání? Rozumím ale námitce, že o „osudu“ obviněného bylo již rozhodnuto při jednání se státním zástupcem, jehož se obhájce účastnil. Zřejmě z tohoto důvodu zákonodárce již nepovažoval za nutnou přítomnost obhájce na jednání před

veřejného zasedání vyrozuměn. Ušetříme tedy za jeden úkon právní služby – účast obhájce na jednání před soudem.

Otázka úspory finančních prostředků je velice úzce svázána s rychlostí trestního řízení ve smyslu pořekadla: „čas jsou peníze“. Proto ano, pokud se podaří zvolením alternativy uzavření dohody o vině a trestu trestní řízení zrychlit, podaří se uspořit i veřejné finance. Z nemalé části jistě také proto, že nebudeme provádět zdlouhavé, důsledné a nákladné dokazování. Otázkou ale zůstává, zda výsledky vyšetřování „ve zkrácené a zjednodušené“ podobě prokáží, že daný skutek nepochybně spáchal obviněný.

2.1.3 Větší šance poškozeného na uspokojení jeho nároku

Tento argument příznivců²⁴ dohody o vině a trestu se na první pohled jeví jako silný argument svědčící ve prospěch dohody. Osobně si pokládám otázku: „V čem má být postavení poškozeného natolik výhodnější?“

Poškozený musí svůj nárok obdobně jako v klasickém trestním řízení řádně uplatnit. Při jednání o dohodě, kterého se poškozený může účastnit, nemusí dojít vůbec ke konsenzu na výši nároku poškozeného a závazku obviněného k jeho úhradě. Poškozený se může u soudu vyjádřit k výši svého nároku. Poškozený se může odvolat proti výroku o výši přiznané náhrady škody, nemajetkové újmy či vydaného bezdůvodného obohacení. Soud může o nároku poškozeného rozhodnout i na podkladě spisového materiálu. Poškozený může být se svým nárokem odkázán do civilního řízení. Nevidím zde příliš velký rozdíl, oproti běžnému uspokojení poškozeného v rámci hlavního líčení. Snad jen to, že státnímu zástupci se při sjednávání dohody ukládá dbát také na zájmy poškozeného.

Zákonodárce zřejmě očekává, že obviněný bude při jednání se státním zástupcem a při pohledu na přítomného poškozeného více spolupracovat. Je možné, že

soudem. Osobně s odkazem na prvně zmíněný argument zákonodárce však považuji ze nelogické a nerovnost zakládající to, že při „novém“ přípravném řízení (po neschválení dohody o vině a trestu soudem) již pachatel může o svá práva dbát sám bez pomoci advokáta (za předpokladu, že se dohoda týkala trestného činu, za který tr. zákoník stanoví horní hranici trestní sazby nepřevyšující 5 let a nedošlo k naplnění dalších důvodů pro nutnou obhajobu ve smyslu ustanovení § 36 tr. řádu).

²⁴ Především právních praktiků – soudců, advokátů a státních zástupců. IN MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č.1, s. 3–6. Dostupný také z WWW:

<<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>.

O poslední jmenované skupině si vzhledem k argumentaci uvedené výše dovoluji pochybovat.

se toto tvrzení zakládá na pravdě, ale není podle mě možné z něj vyvozovat jednoznačný pozitivní závěr – poškození se snáze domohou svých nároků, tak jak je prezentován.²⁵

Osobně však zcela souhlasím s názorem, který vyslovuje prof. Jelínek ve svém článku²⁶: „Vždyť ani poškozený, jako osoba, která je trestným činem nejvíce dotčena, nemusí mít zájem na řízení rychlém, dokonce ani nemusí preferovat náhradu škody, ale může očekávat určité zadostiučinění plynoucí z potrestání pachatele trestného činu“. Tyto skutečnosti zákonodárce zřejmě opominul. Nejspíše proto, že považuje určitou mírnější formu „odvety“ za přežitek. Domnívám se ale, že vědomí, že pachatel je potrestán za příkoří, která oběti způsobil, je daleko silnější než skutečnost, že jí zaplatil určitou peněžní částku. Nejsem přesvědčena o tom, že srovnatelný pocit může vždy poškozenému dát odsuzující rozsudek schvalující dohodu. Ano, rozhodnutí ve výroku stanoví: „pachatel je vinen, že...“, ale také schvaluje dohodu se souhlasem obviněného. Není pro mne vrchnostenským aktem v pravém slova smyslu.

2.1.4 Ochrana obětí před sekundární viktimizací

Jedním z nesporných pozitiv, která s sebou dohoda o vině a trestu přináší, je skutečnost, že oběti trestných činů nebudou muset opakovaně vypovídat (před vyšetřovacím orgánem, u soudu atd.) a vracet se tak ke stresujícímu zážitku, mnohdy před veřejností²⁷ a prožívat tak pro ně poměrně bolestnou situaci/vzpomínku stále znovu.

Otázkou druhou, kterou zmiňuji již výše, zůstává, zda uzavření dohody o vině a trestu je pro oběť dostatečnou satisfakcí.

Dohodovací řízení má být snad také pro „vztah“ pachatele a oběti citlivější – „zatímco v průběhu normálního trestního řízení někdy konflikt mezi pachatelem a obětí eskaluje (což může vést k pomstě, k recidivě), při konsenzuálním způsobu řízení se toto

²⁵ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č.1, s. 3 – 6. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>

²⁶ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 10, s. 24.

²⁷ Shodně důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

nebezpečí snižuje, což může být výhodnější též pro oběť“.²⁸ Tato myšlenka v sobě zřejmě skrývá určitý díl pravdy. Oběť se tak již nebude muset opět setkat s pachatelem u soudu. Obviněný nebude poškozenému v průběhu celého hlavního líčení dávat za vinu to, že jen kvůli němu je právě teď tady. Stále mám ale jistou obavu, že u některých poškozených, dohoda o vině a trestu stíží vyrovnání se se způsobeným příkořím a vědomí smluveného trestu jen posílí konflikt – nenávist pociťovanou vůči pachateli.

2.1.5 Větší prostor pro iniciativu stran a s tím spojené posílení pozice stran

Je pravdou, že – snad kromě možnosti učinit návrh na doplnění dokazování – trestní právo, resp. řízení moc prostoru k „seberealizaci“ obviněnému nedává. Je to právě obviněný, kdo se musí podrobit vyšetřovacím úkonům policejního orgánu, dostavit se na základě předvolání k hlavnímu líčení. Tato dnešní „praxe“²⁹ je odůvodnitelná samotnou povahou trestního procesu jako takového, resp. jeho veřejnoprávní a vrchnostenskou povahou. Z tohoto pohledu je dohoda o vině a trestu opravdu inovativním institutem. Obviněný dostává možnost navrhnout jednání o dohodě, tedy v podstatě o jeho potrestání za spáchaný trestný čin. Obsahem tohoto návrhu, či pozdějšího jednání bezpochyby bude i návrh obviněného týkající se druhu a výše trestu za jeho předchozí protiprávní jednání. Nejsem si jistá, zda hodnotit zcela jako pozitivum skutečnost, že pachatel bude spolurozhodovat o svém trestu, když tento má odsouzeného vychovat k tomu, aby vedl řádný život.³⁰ Samozřejmě, že se sazbou, druhem a způsobem výkonu trestu i u tohoto odklonu³¹ pohybujeme stále v intencích tr. zákoníku, ale přece jen narušujeme tradiční vnímání trestního práva procesního jako

²⁸ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č.1, s. 3–6. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>

²⁹ Rozumějme iniciativa, resp. aktivní přístup, orgánů činných v trestním řízení.

³⁰ Požadavek, který by měl ukládaný trest naplňovat, resp. část „definice“ účelu trestu, tak jak jej pojímal zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

³¹ Mezi autory (srov. např. MAGVAŠIOVÁ, Anna; ČENTĚŠ, Jozef. K aplikácii inštitútu konania o dohode o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 1, s. 15. a ŠČERBA, Filip a kolektiv. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha : Leges, 2012. s. 14 a násl. ISBN 978-80-87576-30-40) nepanuje jednoznačná shoda o zařazení tohoto institutu mezi odklony, tj. zjednodušeně řečeno možnost vyřídit danou trestní věc alternativním způsobem mimo kontradiktorní hlavní líčení. O tom, že se nejedná o zrovna nejtypičtější vzorek ze skupiny odklonů, svědčí i jeho vyčlenění jako výjimky (spolu s trestním příkazem) – „není alternativou k potrestání, neboť v uložení trestu vyústí“. IN VRÁBLOVÁ, Miroslava. Niekoľko poznámok k historicky najmladšiemu odklonu v slovenskom trestnom konaní – dohoda o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 7, s. 192.

odvětví, které upravuje postup orgánů činných v trestním řízení při zjišťování a především při rozhodování o trestných činech.³² Uvědomuji si, že „kreativita“ pachatele je omezena jak souhlasem, vůlí a přesvědčením státního zástupce, tak zákonnými ustanoveními a v konečném důsledku i soudem, jenž rozhoduje o ne/schválení dohody. Toto „omezení“ je ale zcela legitimní, neboť právě orgány činné v trestním řízení jsou těmi subjekty, které chrání v trestním řízení celospolečenské zájmy.

Byť někteří autoři³³ vyslovují závěr, že se může obviněný stát jen jakousi loutkou, resp. objektem³⁴ dohodovacího řízení, v němž bude mít daleko dominantnější postavení například obhájce obviněného než obviněný sám, je zřejmé, že postavení pachatele je v tomto typu řízení zcela jistě silnější než při konání hlavního líčení.

I státní zástupce získává tímto institutem více „pravomocí“. Někteří³⁵ hovoří dokonce o postavení obdobném tomu, které náleží soudci. Osobně nevidím za návrhem výše (druhu a způsobu výkonu) trestu učiněným státním zástupcem vůči obviněnému při jednání o dohodě obdobu „rozhodování“ o vině a trestu, která přísluší v České republice pouze soudu. Stejný návrh činí často státní zástupce v rámci své závěrečné řeči v hlavním líčení a nikdo ho v tu chvíli „nepodezírá“, že si uzurpuje pravomoc předsedy trestního senátu. Spíše než silnější pozici získali za současné situace státní zástupci více (administrativní i jiné) práce, větší „odpovědnost“ či spíše vyšší apel na jejich spravedlivé uvážení, kdy ještě je ve veřejném zájmu dohodu s obviněným uzavřít a kdy nikoli.³⁶

³² JELÍNEK, Jirí a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha : Leges, 2011. s. 18. ISBN 978-80-87212-92-9.

³³ VANTUCH, Pavel.: Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*. 2009, roč. 13, č. 11, s. 8.

³⁴ Naopak prof. Musil v odborném článku MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č.1, s. 3–6. Dostupný také z WWW:

<<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>> vnímá obviněného jako předmět řízení v některých aspektech kontinentálního procesu.

³⁵ BARTOŠOVÁ, Lýdia. Rozsah dokazovania pri využití odklonov v prípravnom konaní. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 5, s. 124.

³⁶ Čeští státní zástupci na rozdíl od svých slovenských kolegů – prokurátorů nemají k dispozici obdobu vyhlášky č. 619/2005 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 20. decembra 2005, která podle mého mínění neinvazivně, leč účinně pomáhá snáze státnímu zástupci najít hranici pro ne/uzavření dohody, neboť poskytuje demonstrativní výčet okolností, k nimž by měl prokurátor přihlížet, mj. k tomu, zda obviněný spolupracoval při vyšetřování, zda byl v minulosti již trestaný či na pravděpodobnost jeho usvědčení v trestním řízení. Dále se má přihlížet k dopadům soudního řízení na svědky, k právům poškozeného, k nákladům soudního řízení a v neposlední řadě i na existenci veřejného zájmu na projednání věci v hlavním líčení na podkladě podané obžaloby.

2.1.6 Pozitiva pro pachatele

Reakce na spáchaný skutek by měla v tomto typu řízení podle zákonodárce přicházet rychleji, pachatel tudíž nebude po příliš dlouhou dobu vystavován nejistotě související s výsledkem trestního řízení, byť mu až do vyslovení viny pravomocným odsuzujícím rozsudkem svědčí presumpce nevinu.

Ponechávám na uvážení každého, zda je správné a spravedlivé, aby pachatelé trestných činů vyvázli tak „lehce“ a rychle – výslech, návrh na zahájení jednání, schůzka se státním zástupcem, na které může hovořit jen ex offo přidělený advokát. Pachatel nemusí být ani nikterak nakloněn k uspokojení nároku poškozeného. Poté ve veřejném zasedání už jen obviněný odpoví na několik otázek týkajících se obsahu dohody (nikdy již nebude muset zopakovat, co udělal a proč), vyslechne si odsuzující rozsudek schvalující dohodu a celý proces je z jeho pohledu u konce.

Osobně zde problém spatřuji v tom, zda tímto způsobem trestního řízení dosáhneme požadavku tzv. individuální prevence za současného působení na ostatní členy společnosti, tedy zajištění tzv. generální prevence, neboť otázkou zůstává, zda smluvený trest, byť v zákonných mezích, může působit natolik výchovně.³⁷

Ano, můžeme sice předpokládat, že jsou pachatelé trestných činů natolik uvědomělí, že na ně autorita státního zástupce zapůsobí natolik, že si uvědomí negativní dopad svého protiprávního jednání. Nicméně tomuto tvrzení jsem schopna uvěřit u vystrašeného řidiče, který při odbočování doprava přehlédl chodce na přechodu a způsobil mu tak z nedbalosti ublížení na zdraví. Naopak u osoby, která se dopustila například padělání a pozměnění peněz, podplácení či přijetí úplatku se jeví pravděpodobnějším chladný kalkul a výběr výhodnější a méně stresující alternativy.

Na druhou stranu však: „*Spravedlivý a včas uložený trest je schopen působit na ostatní občany tak, aby varoval před pácháním trestných činů, přesvědčil o neodvratnosti trestu a o jeho negativních důsledcích, posiloval pocit právní jistoty a představy o autoritě právních norem*“.³⁸

Jen čas a praxe ukáže, zda a které obavy a cíle dohody se ne/naplní.

³⁷ Kvůli zachování výchovného požadavku, který má být naplněn především díky hlavnímu líčení, zákonodárce v důvodové zprávě k zákonu č. 193/2012 Sb. odůvodnil odmítnutí tohoto institutu u mladistvých (vedle chybějícího specializovaného soudce). U dospělých pachatelů se tedy zřejmě jednoho z cílů trestního řízení, tj. výchovy občanů, dobrovolně vzdáváme.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel; PŮRY, František. *Komentář : Trestní zákon*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 181. ISBN 80-7179-896-7.

Všeobecně převládá mínění, že pachateli bude uložen nižší trest než jeho „kolegovi“, který spáchal tentýž trestný čin, jen neměl možnost sjednat/nepřistoupil/nereagoval na návrh státního zástupce k uzavření dohody.³⁹ Jedná se o jakousi odměnu pachateli za „spolupráci“, resp. prohlášení o spáchání skutku, který je mu kladen za vinu, za usnadnění práce orgánům činným v trestním řízení. Toto očekávání je bezesporu i jednou z hlavních motivací obviněného k uzavření dohody. Na rozdíl od slovenské právní úpravy⁴⁰ nemá však tento předpoklad žádnou oporu v ustanoveních tr. zákoníku týkajících se ukládání trestů.

Domnívám se, že je správné zachovat rovnou úpravu trestní sazby pro všechny pachatele téhož trestného činu bez ohledu na to, jaké modifikaci trestního řízení projednání jejich trestní věci zrovna podléhá. Česká právní úprava je v tomto směru méně kontroverzní, působí více k zachování rovnosti mezi jednotlivými obviněnými. Na druhou stranu ale rozumím argumentu, že za „přiznání“, urychlení a ulehčení vyšetřování musíme nabídnout určitou protihodnotu.

2.2 Negativa

2.2.1 Rozpor se základními zásadami trestního práva procesního

Na to, že tento poměrně nový institut trestního práva nebude zřejmě zcela v souladu se základy trestního práva procesního, tak jak jsme ho dosud znali, upozorňují na první pohled tři skutečnosti.

Jednak skutečnost, že kořeny dohody o vině a trestu sahají až k anglosaskému systému common law spojenému s obžalovacím sporným procesem (tzv. plea bargaining) zatímco česká právní tradice je naopak spojována s inkvizičním procesem románsko-germánského systému.⁴¹

Dále pak skutečnost, že zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů,

³⁹ Některé argumenty uváděné obviněnými ke zdůvodnění tohoto postoje se mi jeví jako absurdní. Z poznatků slovenských prokurátorů totiž vyplývá, že obvinění nereagovali na výzvu k jednání, například proto, že neměli finanční prostředky na cestu k prokurátorovi, dále proto že se domnívali, že budou žaloby zproštěni pro své osobní poměry, případně proto že nepochopili obsah prokurátorovy výzvy. IN MAGVAŠIOVÁ, Anna; ČENTĚŠ, Jozef. K aplikácii inštitútu konania o dohode o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 1, s. 15.

⁴⁰ Ustanovení § 39 odst. 2 písm. d), 4 slov. tr. zák. umožňuje snížit trest ukládaný v rámci řízení o dohodě o vině a trestu až o jednu třetinu pod dolní hranici.

⁴¹ Shodně důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb.

a některé další zákony, kterým byla do českého právního řádu zavedena dohoda o vině a trestu je jen jednou z mnoha novel tr. řádu, nikoli novou komplexní a navzájem provázanou právní úpravou.

A v neposlední řadě i to, že institut dohody o vině a trestu vykazující prvky soukromého práva – např. projevení shodné vůle dvou stran, byla bez dalšího včleněna do ryze veřejnoprávního odvětví.⁴²

Podle některých tvrzení je dohoda o vině a trestu pouhým rozšířením zásady oficiality (§ 2 odst. 4 tr. řádu), která stanoví postup orgánů činných v trestním řízení z úřední povinnosti. Dle mého názoru je spíše jen další výjimkou⁴³ z této zásady, neboť tato alternativa vyřízení trestní věci vyžaduje podnět státního zástupce či obviněného, resp. dokonce jeho souhlas s tímto postupem. Dohoda je tedy poměrně velkým zásahem do této vůdčí právní ideje trestního řízení.

Daleko větší zásah však představuje dohoda o vině a trestu pro zásadu materiální pravdy (§ 2 odst. 5 tr. řádu), neboť „v trestním řízení se nelze spokojit s tím, co strany jako pravdu uznávají...soud musí vycházet při rozhodování ze zjištění skutečného děje...“⁴⁴ Výsledky vyšetřování dostatečně prokazující závěr neodpovídají požadavku zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, který vyžaduje zásada vyhledávací (§ 2 odst. 5 tr. řádu). Trestní řád sice zná i možnost neprovádět dokazování nesporných skutečností⁴⁵ avšak až na základě rozhodnutí a uvážení soudu nikoli ex lege. Uvědomuji si, že ve prospěch zásady rychlosti se vývoj trestního práva především u odklonů vzdaluje od „klasické míry“ zjištění skutkového stavu, ale zároveň je dohoda o vině a trestu jediným odklonem, kterým trestní řízení může skončit pravomocným odsuzujícím rozsudkem. Zásah takového rozhodnutí do osobní sféry člověka (v lepším případě skutečného pachatele) je poměrně značný. Z tohoto pohledu by zákonodárce měl na zásadě materiální pravdy trvat ve větším rozsahu.

Další ze zásad, jejíž podstata je především ve fázi sjednávání dohody mezi státním zástupcem a obviněným narušena je zásada veřejnosti (§ 2 odst. 10 tr. řádu). Účast

⁴² „Trestněprávní odpovědnost jako veřejnoprávní vztah mezi státem a pachatelem má jednoznačně horizontální (vrchnostenskou) povahu.“

IN MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3–6. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>

⁴³ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha : Leges, 2011. s. 140. ISBN 978-80-87212-92-9.

⁴⁴ Tamtéž, s. 150.

⁴⁵ Ustanovení § 314b odst. 2 ve spojení s § 314d odst. 2 tr. řádu.

veřejnosti při projednávání (nejen) trestní věci má být zárukou spravedlivého a zákonného procesu. V této souvislosti vyvstává obava z možného či tvrzeného úplatkářství. Naplňování této zásady má svůj důvod také v ochraně obžalovaného před svévolným, nekontrolovaným rozhodováním.⁴⁶ Ve snaze tuto záruku alespoň částečně zachovat prosadil zřejmě zákonodárce povinnou přítomnost obhájce při sjednávání dohody.

Současnou koncepcí dohody o vině a trestu dochází však k omezení i jiných než pouze výše zmíněných zásad, dále např. zásady legality (§ 2 odst. 3 tr. řádu), zásady volného hodnocení důkazů⁴⁷ aj.

2.2.2 Možné průtahy řízení ze strany obviněného

Na tyto upozorňuje prof. Jelínek ve svém článku⁴⁸ – neexistuje totiž žádná lhůta, v níž se obviněný musí vyjádřit, zda s návrhem státního zástupce na uzavření dohody o vině a trestu souhlasí či nikoli a neexistuje ani žádná sankce, pokud se obviněný k jednání o dohodě nedostaví.

Z mého pohledu nelze ani zcela vyloučit snahu obviněného prodloužit trestní řízení natolik, že ve veřejném zasedání prohlásí, že dohodu sjednat nechtěl, byl k tomuto kroku přinucen či se nechal ovlivnit názory jiných (obhájce), čímž způsobí navrácení trestního řízení zase na začátek – do přípravného řízení. Obviněnému pak v takovém případě vzhledem k povinnosti nepřihlížet k prohlášení o spáchání skutku nehrozí žádné „nebezpečí“. Může se tak jednat o dopředu promyšlenou taktiku obhajoby, neboť jak již bylo řečeno výše, po určité byť poměrně krátké době již může být poněkud obtížnější některé důkazy provést.

2.2.3 Nerovnost občanů

Dohoda o vině a trestu zakládá nerovnost mezi občany hned na několika úrovních. Předně někteří autoři⁴⁹ hovoří o zvýhodnění movitějších obviněných, neboť ti

⁴⁶ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha : Leges, 2011. s. 167. ISBN 978-80-87212-92-9.

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 10, s. 24.

⁴⁸ Tamtéž, s. 22.

⁴⁹ ŠČERBA, Filip a kolektiv. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha : Leges, 2012. s. 35 a násl. ISBN 978-80-87576-30-40.

udělí obhájci plnou moc již na samém počátku trestního řízení, resp. ještě před podnětem ke sjednání dohody.

Další nerovnost vzniká na základě subjektivního hodnocení důvodnosti návrhu obviněného na sjednání dohody státním zástupcem. Zatímco jednomu se tytéž okolnosti mohou jevit jako vhodné k jednání o dohodě, jeho kolegu mohou tytéž skutečnosti vést ke zcela opačnému názoru, vyústit v podání obžaloby a projednání věci v hlavním líčení.

Pokud se týká shora uvedených námitek k nerovnosti pachatelů, nepopírám jejich existenci, jen podotýkám, že i dva soudci mohou v hlavním líčení podobné skutečnosti vyhodnotit zcela rozdílně.

Zákonodárce taktéž zahrnutím dohody mezi důvody nutné obhajoby zapříčinil nerovnost obviněných, kteří spáchali trestné činy s horní hranicí nepřevyšující pět let. Tento krok odůvodňuje neznalostí trestního práva a neschopností obviněného učinit samostatně kvalifikovaný návrh trestu⁵⁰, což se po obviněných v jiných typech vyřízení trestní věci neočekává. Je pravdou, že v rámci zachování „rovnosti zbraní“, resp. představ o adekvátnosti trestu za dané protiprávní jednání, je požadavek na odbornou pomoc pachateli odůvodněný. Osobně však považuji toto ustanovení za nadbytečné. Pokud máme mít toto ustanovení v českém právním řádu jen z toho důvodu, abychom ochránili obviněného před neférovou nabídkou státního zástupce, nezapomínejme na to, že stejně jako v hlavním líčení má i ve veřejném zasedání k projednání dohody o vině a trestu konečné slovo soud – tentýž soud, stejný samosoudce/senát, který má pravomoc takovou dohodu neschválit jako nepřiměřenou z hlediska druhu a výše navrženého trestu.

2.2.4 Riziko nepravdivého přiznání obviněného

Prof. Musil⁵¹ tvrdí, že v trestním řízení neplatí zásada - volenti non fit iura, tj. tomu kdo souhlasí, se neděje křivda. Poznává, že nelze vyloučit, že osoba nevinně obviněná, v důsledku chybějící schopnosti řádně posoudit relevanci a váhu

⁵⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb. – komentář k bodům 8 a 9.

⁵¹ MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č.1, s. 3–6. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>

shromážděných důkazů či z neznalosti justiční praxe při vyměřování trestů, uzavře dohodu v omylu.

JUDr. Bartošová ve svém článku⁵² uvádí, že není důvodné obávat se nepravdivých prohlášení učiněných nevinnými obviněnými. Podle jejího názoru, jakmile obviněný zjistí, že státní zástupce disponuje dostatečnými důkazy k prokázání viny, zvolí raději jednodušší a výhodnější alternativu – dohodu o vině a trestu. Otázkou ale zůstává, zda za takových okolností k ní bude chtít přistoupit státní zástupce.

Osobně se domnívám, že by obviněný měl zcela převzít odpovědnost za své rozhodnutí ne/učinit prohlášení o spáchání skutku, pro který je stíhán.

Ano jsou situace, kdy je třeba obávat se justičních omylů, ale i s odkazem na výše uvedený názor JUDr. Bartošové, tímto dohoda o vině a trestu není, i když s odkazem na oslabení zásady materiální pravdy, jak o ní bylo pojednáno výše, rozumím této obavě z možného nepravdivého přiznání obviněného.

⁵² BARTOŠOVÁ, Lýdia. Rozsah dokazovania při využití odklonov v pripravnom konani. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 5, s. 124.

Závěr

Byť se může (i z rozsahu této práce) zdát, že argumentů pro zavedení, resp. zachování, dohody o vině a trestu je poměrně více než negativ, snažila jsem se u obou poukázat na problematické aspekty a nejasnosti s nimi spojené.

Pravdou zůstává, že pokud nebude dohoda o vině a trestu sloužit obviněným jen k umělému prodlužování trestního řízení, dosáhneme zřejmě ve většině případů jejich rychlejšího projednání, tj. hlavního cíle zákonodárce. Veřejné zasedání v porovnání s hlavním líčením a náročností jeho přípravy také snáze obstojí, hůře pak jednání státního zástupce s obviněným „za zavřenými dveřmi“. Pravděpodobně usnadníme činnost soudům avšak za cenu přenesení části jejich zatížení na státní zástupce. Dáme obviněnému prostor realizovat svou představu o výši a druhu trestu, nenaučíme ho však případně převzít odpovědnost za rozhodnutí „přiznat“ se ke spáchání trestného činu a zřejmě nezachováme v plné míře ani výchovný charakter trestního procesu, resp. hlavního líčení.

Moje výhrady vůči dohodě o vině a trestu nejsou ryze právní. V případě citlivějšího navázání dohody na zásady trestního práva procesního, její uvedení do kontextu s trestním právem hmotným – zejména s případným vlivem dohody na výši ukládaného trestu. Za podmínky odstranění možnosti sjednat dohodu i ve zkráceném přípravném řízení či dokonce opakovaně jsem ochotna akceptovat tento institut s odkazem na prolínání soukromého a veřejného práva či sblížení dvou největších světových právních kultur.

Spíše „společenské“ výhrady jako nerovnost obviněných, chybějící povinnost ujednání o uspokojení nároku poškozeného, některé „citlivé“ trestné činy (např. znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zák.), u nichž lze taktéž sjednat dohodu o vině a trestu a především nepřihlížení k prohlášení o spáchání skutku obviněným v dalším řízení, jsou důvodem, proč se domnívám, že dohoda o vině a trestu v podobě, jak ji zná dnešní české trestní právo není krok správným směrem. Dle mého názoru nelze upřednostňovat veřejné finance a rychlost trestního řízení před jeho samotnou podstatou – ochranou veřejných zájmů, individuální a generální prevencí.

Seznam zkratek

- LPS** Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- tr. řád** Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- tr. zákoník** Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- tr. poriadok** Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů.
- slov. tr. zák.** Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité literatury

Monografie, publikace a komentáře

- [1] JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha : Leges, 2011. 816 s. ISBN 978-80-87212-92-9.
- [2] ŠÁMAL, Pavel; PÚRY, František. *Komentář : Trestní zákon*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. 1862 s. ISBN 80-7179-896-7.
- [3] ŠČERBA, Filip a kolektiv. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. 128. ISBN 978-80-87576-30-40.

Odborné články

- [4] BARTOŠOVÁ, Lýdia. Rozsah dokazovania při využití odklonov v prípravnom konaní. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 5, s. 124.
- [5] BRŇÁKOVÁ, Simona; KORBEL, František. Dohoda o vině a trestu. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 9, s. 271.
- [6] JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky související. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 10, s. 19.
- [7] KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*. 2008, č. 20, s. II.
- [8] LOBOTKA, Andrej. Dohoda o vině a trestu a její vztah k účelu trestu. *Právní rozhledy*. 2012, č. 19, s. 674.
- [9] MAGVAŠIOVÁ, Anna; ČENTĚŠ, Jozef. K aplikácii inštitútu konania o dohode o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 1, s. 15.
- [10] MUSIL, Jan: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č.1, s. 3–6. Dostupný také z WWW:
<<http://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>>
- [11] ŠRAMEL, Bystrík: Vyjednáváná spravodlivosť – angloamerická nevyhnutnosť? *Bulletin slovenskej advokacie*. 2012, č. 5, s. 20.
- [12] VANTUCH, Pavel.: Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*. 2009, roč. 13, č. 11, s. 8.

- [13] VRÁBLOVÁ, Miroslava. Niekoľko poznámok k historicky najmladšiemu odklonu v slovenskom trestnom konaní – dohoda o vine a treste. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 7, s. 192.

Internetové zdroje

- [14] NEKVASILOVÁ, Lucie. Pospíšil : Dohoda o trestu uleví státu, ne zločincům. *Týden.cz*. 27. 9. 2011 Dostupný z WWW:
<http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/pospisil-dohoda-o-trestu-ulevi-statu-ne-zlocincum_213246.html>

Právní předpisy

- [15] Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- [16] Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Dostupná také z WWW:
<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/Convention_CES.pdf>
- [17] Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- [18] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [19] Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů.
- [20] Zákon č. 300/2005 Z. z. trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- [21] Vyhláška č. 619/2005 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 20. decembra 2005

Další zdroje

- [22] Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb. Dostupná jako Sněmovní tisk Poslanecké sněmovny č. 510, 6. volební období z WWW:
<<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>>
- [23] Sněmovní tisk 746, 4 volební období Poslanecké sněmovny ČR dostupný z WWW:
< <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=4&T=746>>